

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

George S. Patton negyvenhárom napja

Hubicsák Péter
V. történelem, V. filozófia
Konzulens: Prof. Dr. J. Nagy László

2013

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2
2. Mexikótól Afrikáig	3
3. Patton kinevezése.....	7
4. A II. hadtest.....	13
5. Patton tevékenysége a fronton	15
6. Befejezés.....	28
7. Bibliográfia	32
8. Melléklet	33

1. Bevezetés

Jelen dolgozat George S. Patton amerikai tábornok második világháborús munkásságának egy kevésbé ismert részével foglalkozik. Patton világháborús tetteiről már számos feldolgozás készült, de ezek elsősorban az 1944-45-ös eseményekre koncentráltak. Patton 1943. márciusi-áprilisi afrikai tevékenységéről kevés magyar nyelvű feldolgozás készült.

Az észak-afrikai szövetséges partraszállást követően Patton Casablancában maradt, nem vett részt a harcokban, hanem a soron következő szövetséges partraszállás megtervezésével foglalkozott. Ezt a munkát kellett félbehagynia egy rövid időszakra.

A dolgozat ennek az időszaknak a vizsgálatára vállalkozik. A dolgozatnak nem célja a tunéziai katonai események lehető legrészletesebb bemutatása, így csak azokra a történésekre koncentráltam, amelyek szorosan kapcsolódnak a dolgozat témájához, ami hadtörténeti áttekintés helyett, inkább George Patton tábornok karakterét, személyiségét vizsgálja. A dolgozat célja, hogy választ adjon a következő kérdésekre: (1) milyen módon élte meg Patton ideiglenes kinevezését a II. hadtest élére, (2) milyen hatással volt a hadtest teljesítményére, (3) hogyan értékelte saját, a feljebbvalói és a hadtest teljesítményét, (4) valamint, maradéktalanul teljesíteni tudta-e azokat az elvárásokat, amelyekkel megbízták kinevezésekor.

Primer forrásként Martin Blumenson szerkesztésében 1972-ben kiadott, magyar fordításban még meg nem jelenő *The Patton Papers* - t használtam, ami a tábornok személyes naplója és levelezésének gyűjteménye Blumenson magyarázatával kiegészítve.¹ A dolgozat írásában sokat segített, hogy olyan műveket is feldolgozhattam, amelyek szerzői haditudósítóként vettek részt a harcokban, így korabeli leírásokból ismerhettem meg a harctéri körülményeket.² A szövetségesek oldalán harcoló, magasabb beosztásban lévő személyek memoárjai közül Eisenhower visszaemlékezése volt a leghasznosabb.³ A feldolgozások közül ki kell emelnem Rick Atkinson művét az észak-afrikai harcokról.⁴

¹ Martin Blumenson: *The Patton Papers, 1940-1945*. Boston: Mifflin, 1972.

² A. B. Austin: *Birth of an Army*. London: Gollanz, 1943. Alan Moorehead: *The march to Tunis : The North African War 1940-1943*. New York: Evanston, 1965.

³ D. D. Eisenhower: *Keresztes háború Európában*. Budapest: Zrínyi, 1982.

⁴ Rick Atkinson: *Hajnali hadsereg : az észak-afrikai háború, 1942-1943*. Debrecen: Gabo, 2011.

A dolgozat első részében Patton életének főbb állomásait mutatom be, hogyan vált mexikói banditák üldözőjéből a II. hadtest parancsnokává. A dolgozat második részében az 1943. március 6. és április 15. közötti azon eseményeket mutatom be, amelyekben a II. hadtest érintett, mindezt úgy, hogy ezen bő egy hónap eseményeit és Patton reakcióit, magyarázatát, illetve személyes véleményét párhuzamba állítom. A dolgozat befejező részében összegzem a fentebb említett kérdésekre adható válaszokat.

2. Mexikótól Afrikáig

George Smith Patton 1885. november 11-én született Dél-Kaliforniában. Egyesek szerint diszlexiás, diszgráfiás volt, mások szerint teljesen normális, hogy egy jómódú család sarja csak tizennégy évesen kezdje meg iskolai pályafutását.⁵

Patton a családi tradíciónak számító úton kezdte meg pályafutását és 1903-ban beiratkozott Virginia Állam Katonai Főiskolájára, majd egy évet követően felvételt nyert a West Point Katonai Akadémiára. Egy 1943-ban megjelent lexikonban azt írják Patton iskolai éveiről, hogy rossz tanuló volt, ill. túl beképzelt volt ahhoz, hogy népszerű legyen csoporttársai között.⁶ Patton személyiségének kialakulásában nagy szerepet játszottak a főiskolai évek. A határokat nem ismerő becsvágy és ambíció már ekkor megvolt benne, de ez az érzés az alsóbbrendűség érzetével keveredett.⁷ 1904-ben azt írta apjának, hogy: „Egyéniség nélküli, lusta, bolond, ám mégis becsvágyó álmodozó vagyok, akiből csak egy harmadrangú, szakasznál nagyobb egység vezetésére alkalmatlan hadnagyocska lesz.”⁸ Mindezek ellenére szilárdan hitt abban, hogy a sors nagy feladatot szánt neki és mielőtt meghalna valami igazán nagy dolgot fog véghezvinni:

„Értsétek meg, hogy nekem muszáj valami tényleg nagy dolgot elérnem. Nem buta, gyermekkori álmodozás mondatja ezt velem, hanem én ilyen vagyok és ilyen leszek mindig is... Hajlandó lennék szenvedésben élni és életemet adni holnap, ha akár egy napig is, de igazán nagy dolgot hajthatnék végre.”⁹

⁵ Dennis Showalter: *Patton és Rommel: A XX. század hadurái*. Debrecen: Gold Book, 2007. 16.

⁶ Maxine Block: *Current biography : who's news and why : 1943*. New York: Wilson, 1944. 569.

⁷ Alsóbbrendűség érzetének kialakulásához többek között az is hozzájárult, hogy évfolyamot kellett ismételnie. Showalter 2007. 23.

⁸ Showalter 2007. 22.

⁹ Martin Blumenson: *General George S. Patton*. In: *The War Lords: Military commanders of the twentieth century*. szerk.: Michael Carver. Boston: Little and Brown. 1976. 555.

Jelentősebb esemény Patton életében egy rövid, egy éves franciaországi tanulmányutat követően 1916-ban következett be. Ekkor csatlakozott John J. Pershing tábornok vezette katonai beavatkozáshoz, melynek célja az új-mexikói Colombus városát ért támadás megtorlásaként egy büntető hadjárat Pancho Villa félkatonai forradalmi hadserege ellen. Patton a későbbiekben előszeretettel emlegette, hogy ő hajtotta végre az Amerikai Egyesült Államok első páncélozott járművel végrehajtott akcióját, amikor egy egyszerű takarmánybegyűjtés során tűzharcba keveredett mexikói ellenfelekkel és győztesen került ki a lövöldözésből. Ezt követően a halott mexikóiakat a kocsijának lökhárítójára kötve tért vissza Pershinghez.

Pershinget meggyőzte Patton katonai teljesítménye, így amikor az Egyesült Államok belépett az első világháborúba Pershing elvitte magával Európába. Egy ideig Patton a tábornok előretolt parancsnokságának vezetője volt, de ez nem elégítette ki becsvágyát, így amikor lehetőség adódott váltott. Ez a váltás meghatározta egész katonai pályafutását. Felkérték, hogy legyen az amerikai expedíciós erők tankiskolájának igazgatója, ill. hogy hozza létre az 1. hadsereg tankiskoláját. 1918-ban megkapta a bizonyítási lehetőséget és élt vele. St. Mihiel térségében, majd Meuse – Argonne térségében bebizonyította, hogy jól tette, hogy Pershing helyett a páncélos haderőt választotta.

Ahogy az Egyesült Államok hadserege, úgy Patton is megszenvedte a két világháború közötti időszakot. A szakirodalom találóan úgy fogalmaz, hogy az Egyesült Államok saját elhatározásából építette le hadseregét olyan szintre, amilyenre Németország a versailles-i békeszerződés értelmében.¹⁰ A változás George C. Marshall vezérkari főnökké válásakor kezdődött el. Ugyanakkor lett vezérkari főnök, amikor Európában elkezdődött a háború, 1939. szeptember 1-jén. Marshall reformjainak köszönhetően megváltak azoktól az idősödő tisztektől, akik még az I. világháborús katonai doktrínákon szocializálódtak és nem értették meg az új típusú háború működését.¹¹ Patton ekkoriban már ötvenes éveinek második felében járt, így joggal tathatott attól, hogy ő sem fog magas beosztásba kerülni egy majdani háborúban.

¹⁰ Charles E. Heller – William A. Stofft (szerk.): *America's First Battles*. Lawrence: University Press of Kansas, 1986. 227.

¹¹ Showalter 2007. 125.

Marshall azonban meg volt győződve Patton képességeiről: „George a poklon és az árvízen is átvezetne egy alakulatot”.¹² Marshall reformjai teljesen új formát adtak az Egyesült Államok hadseregének. Reformjainak célja egy olyan modern hadsereg létrehozása volt, ahol a különböző fegyvernemek kiválóan képesek együttműködni.¹³ Az új hadsereg létrehozásában Marshall komoly szerepet szánt Pattonnek, aki már az I. világháborúban bemutatta, hogy hisz a harckocsik jelentőségében. A két világháború közötti időben is kitartott azon véleménye mellett, hogy egy modern háború megvívásához feltétlenül szükséges egy önálló páncélosaderő felállítása. Az 1940-ben létrehozott páncélosaderő 2. páncélosadosztályának irányítását Pattonre bízta.

A világháború első pár évében az amerikai hadsereg nagyszabású hadgyakorlatok révén próbálta elsajátítani az Európában zajló háború sikeres megvívásához szükséges képességeket. Patton nem hazudtolta meg magát ezeken a hadgyakorlatokon. A Tennessee állambeli hadgyakorlatot egy, a louisianai hadgyakorlatot öt nappal hamarabb voltak kénytelenek lezárni a szervezők, mert a Patton vezette 2. páncélosadosztály sikeres manőverei idő előtt eldöntötték a szimulált csaták sorsát.¹⁴ Ezeknek a sikereknek a hatására Pattont kérték fel, hogy hozzon létre egy kiképző központot páncélos alakulatok számára. Patton választása Californiára esett és 1942-ben jött létre a Sivatai Kiképző Központ.¹⁵

A szövetségesek számára az afrikai események 1942-ben kritikus periódusba értek. Erwin Rommel egészen Egyiptom kapujáig menetelt katonáival, amikor El-Alameinnél sikerült megállítani. Ebben az időszakban merült fel Washingtonban, hogy egy nagyobb szövetséges invázió előtt partra kéne tenni egy amerikai páncélosadosztályt Egyiptomban, hogy elkerüljék a katasztrófát, a britek kiszorulását Afrikából. Dwight D. Eisenhower Pattont akarta a sivatai akció vezetőjének, aki „nemcsak harckocsi-szakértő, hanem kiváló csapattiszt is volt”.¹⁶ Választását azonban „a törzs kereken elutasítja”, de Eisenhower meg volt győződve, hogy ez nem Patton katonai képességeinek szól, hanem „kizárólag Patton képtelen modorának és néha kiszámíthatatlan cselekedeteinek tulajdonítható”.¹⁷

¹² Showalter 2007. 188.

¹³ James E. Hewes: *From Root to McNamara: army organization and administration : 1900-1963*. Washington : Center of Military History, U.S. Army, 1975. 76.

¹⁴ Showalter 2007. 198-199

¹⁵ Heller – Stofft 1986. 238.

¹⁶ Eisenhower 1982. 44.

¹⁷ Eisenhower 1982. 44.

Az akcióból végül nem lett semmi, mert nem állt rendelkezésre megfelelő számú hajó a csapatok biztonságos átszállításához, de a Patton személye körül kialakult vita mindenképpen érdekes és sok mindent előrevetít.¹⁸

1942 júliusában, amikor a szövetséges erők vezetői az észak-afrikai invázió mellett döntöttek és Eisenhower tették meg a szövetséges erők európai főparancsnokának, akkor Eisenhower kérte Marshallt, hogy Pattont nevezze ki a támadás szervezőjének és vezetőjének.¹⁹ Pattont gyakran azzal a váddal illették, hogy személyisége miatt összeférhetetlen, nem tud csapatban dolgozni. Ambíciója és hozzáállása azonban kivételes volt: „Nem szándékozom meghalni, még nem. Az a sorsom, hogy a valaha volt legnagyobb hadsereget vezetve szétverjem a németeket és amíg ezt el nem érem Isten nem hagyja, hogy meghaljak.”²⁰

Patton a támadás előtt még elment meglátogatni mentorát, Pershing tábornokot a Washington melletti Walter Reed Katonai Kórházba, majd várta a Torch indulását.

Az észak-afrikai partraszállás 1942. november 8-án nagyobb ellenállás nélkül ment végbe. A partraszállást követően Patton nem vesz részt a nyugati irányban előrenyomuló csapatok irányításában, hanem Marokkóban maradva próbálta konszolidálni a hátországot. A tengelycsapatoktól messze lévő Marokkó a „fagyaltos front” gúnynevet kapta. Patton egyáltalán nem élvezi a rá kiszabott feladatot, minden vágya, hogy a fronton harcolhasson az ellenséggel.²¹ Miután a szövetséges vezetők megállapodtak a következő partraszállás szükségességéről, Pattont bízzák meg, hogy tervezze meg a Szicília elleni támadást, ami azt jelenti, hogy Patton egyáltalán nem fog részt venni az észak-afrikai harcokban. Patton nem láthatta előre, hogy a németek észak-afrikai ellentámadása milyen lehetőséget hoz számára. Az amerikaiak kasserinei veresége után menesztik a II. hadtest parancsnokát, Lloyd Fredendallt és Pattont kéri fel a hadtest vezetésére.

Az 1916-os mexikói eseményektől sok idő telt el, míg Patton Észak-Afrikába érkezett, egy dolog nem változott, Patton hite abban, hogy őt a sors valami nagy tett megtételére predesztinálta.

¹⁸ Patton a háború későbbi szakaszában többször került olyan helyzetbe, hogy a felmentésén kellett aggódnia.

¹⁹ A szövetségesek a Torch (Fáklya) fedőnevet adták az észak-afrikai akciónak.

²⁰ The Army Times 1967. 76.

²¹ Blumenson 1972. 163. (1943. jan. 26.)

3. Patton kinevezése

Ahhoz, hogy meg tudjuk válaszolni a bevezetőben feltett kérdéseket, először meg kell vizsgálnunk, hogy milyen képet mutatott a hadtest Patton előtt. 1942 végén és 1943 elején a tunéziai front a következőképpen nézett ki. Észak- Tunéziában Anderson tábornok vezette brit 1. hadsereg nézett szembe a tengely csapataival.

Tunézia középső részeit, mintegy 320 kilométeres arcvonalat Juin tábornok vezette francia csapatok tartották, akiknek a harcértéke jóval alulmaradt a britek mögött, hiszen nem rendelkeztek korszerű fegyverzettel. Ez nem jelentett veszélyt egészen a téli időszak beálltaig, hiszen a harcok északon zajlottak. A tél beálltával azonban minden nagyobb offenzíva lehetetlenné vált északon így stratégiai felértékelődött Tunézia középső és déli része.

Tunézia középső és déli részét egy észak-dél irányú hegyhát vágta ketté. A Nagy Hegyhát két részből áll. Algériai határhoz közelebb eső Nyugati Hegyhát, ill. a Tunézia középső részén elterülő Keleti Hegyhát. Stratégiai szempontból kulcsfontosságú, hogy ki uralja a hegyháton való átjárást biztosító főbb szorosokat.

Tunézia déli részein még kritikusabb volt a helyzet, hiszen azt csak francia irreguláris csapatok és egy amerikai ejtőernyős ezred tartotta. A front középső és déli részét mindenképpen meg kellett erősítenie a szövetségeseknek, de szállítóeszközök híján nem voltak képesek egy magasabb katonai egység azonnali átcsoportosítására Marokkóból vagy Nyugat-Algériából így egyetlen megoldásként a II. hadtesthez tartozó kisebb egységekkel segítették ki a briteket és a franciákat.²²

A szövetséges erők afrikai sikerét több dolog is hátráltatta. Észak-Afrikában az amerikaiak és britek megjelenésével a Vichy-rendszer megdőlt és az afrikai francia erők sem alkottak egységes frontot. Henri Giraud, Charles de Gaulle és Jean Francois Darlan mind maguknak követelték a németekkel szembenálló franciák vezetését. A brit-francia viszony a Mers el-Kebirnél történtek óta nagyon megromlottak.²³ A brit – amerikai viszony sem volt felhőtlen.

²² Eisenhower 1982. 122-125.

²³ A Vichy-rendszer létrejötte után a brit kormány attól tartott, hogy a francia flotta a németek kezébe kerülhet, ezért 1940 nyarán a királyi haditengerészet Mers el-Kebirnél próbálta megszerezni a francia flottát. Részsikert értek el, de 1300 francia tengerész életét vesztette a harcokban.

A brit katonai vezetők, akik a szövetséges afrikai partraszállásig egyedül harcoltak a tengelyhatalmakkal szemben, nem tudták, hogy az amerikai csapatok milyen harcértékkel bírnak, így egy bizonyos fokú bizalmatlanság uralkodott a britek részéről az amerikai hadsereg irányába, amivel kiváltották egyes amerikai katonai vezetők ellenszenvét.

A szövetségeseknek a partraszállást követő két hónapban nem sikerült elfoglalniuk a fő célt, Tuniszt és Bizertát. Az időjárás és szállítóeszközök hiánya miatt Eisenhower kénytelen volt december 24-én leállítani a támadást. Juin tábornok irányította francia egységek túl gyenge erőkkkel, túl nagy területet voltak kénytelen felügyelni Tunéziában. A helyzetet bonyolította, hogy a franciák nem voltak hajlandók brit parancsnokság alatt szolgálni.²⁴

Amikor az időjárási viszonyok miatt északon megállt a front, a harc áttevődött Tunézia középső részire. A németek januárban kisebb erőkkkel végrehajtott támadása meghátrálásra kényszerítette Juin francia egységeit.

Még a német támadás előtt Eisenhower kiadta a parancsot a II. hadtestnek, hogy Dél-Tunéziában, Tebessa környékén gyülekezzenek. Ezzel próbálta stabilizálni a déli régiót. Amikor a II. hadtest befejezte a csapatösszevonásokat a feladata az lett volna, hogy segítsen az irreguláris francia csapatok által védett déli arcvonalon és „offenzív defenzívának” elnevezett stratégia alapján kisebb támadások révén bizonytalanságban tartsa az ellenséget, amíg az időjárás lehetővé nem teszi az összehangolt offenzívát.²⁵ Ez a terv gyorsan módosult a németek januári támadása miatt.

A helyzet stabilizálása érdekében a még mindig csak gyülekező II. hadtestet szétterítették a franciák által ellenőrzött részeken, hogy betömje a lyukakat. Ez megnehezítette a II. hadtest működését, hiszen túl nagy területen szórták szét az egységeit.

A német támadás következtében az egész tunéziai frontot Anderson parancsnoksága alá helyezték. A fronton kialakult helyzet egészen kaotikus képet mutatott: „Amikor Anderson tábornok átvette az egész arcvonal parancsnokságát Bizertától Gafsaig egy hosszú vonal húzódott, egymással teljesen összevissza keveredett egységekkel, tartalékok nélkül”.²⁶

Ilyen körülmények fogadták a németeket, amikor 1943. február 14-én támadást indítottak a szétszórt egységekből álló II. hadtest ellen Dél-Tunéziában.

²⁴ Juin tábornok levele Giraud-nak: „A brit főtisztek olyanok, amilyenek. Amit mi ostobaságnak vagy akadékoskodásnak gondolunk bennük, az gyakran csupán a képzelet lassúságának vagy hiányának eredménye.” Atkinson 2011. 370.

²⁵ Eisenhower 1982. 126.; Atkinson 2011. 373.

²⁶ Eisenhower 1982. 128.

A kasserinei ütközetet követően váltották le a II. hadtest parancsnokát Lloyd Fredendallt és nevezték ki George S. Pattont a hadtest élére.

A II. hadtest februárig 700 embert veszített a harcok következtében. A kasserinei ütközet egy hete alatt az amerikaiak mintegy 6000 embert veszítettek el és körülbelül száznegyven kilométerrel vetették vissza őket.²⁷ Még az 1944-es ardenneki német offenzíva sem ért el ekkora sikereket. A kasserinei ütközet az amerikai erők egyik legnagyobb második világháborús veresége. Mindeközben változások álltak be a szövetséges erők katonai vezetésében.²⁸ A casablancai tárgyalásoknak megfelelően Herold Alexander brit tábornok vette át a teljes parancsnokságot az Afrikában lévő összes szárazföldi erő felett.

Casablancában a háború további menetét érintő megbeszélések mellett döntés született a szövetséges erők európai parancsnokságának átalakításáról. Ennek értelmében a szövetséges erők európai főparancsnoka, Eisenhower tehermentesítésére Alexander tábornokot bízták meg az afrikai hadszíntér irányításával. Alexander, amikor 1943. február 19-én átveszi a parancsnokságot a 18. hadseregcsoporthoz elnevezésű új egységbe beletartozott északon a brit 1. hadsereg és délen, a Tunéziába megérkező brit 8. hadsereg Bernard Montgomery vezetésével. Az amerikai II. hadtest és Juin francia egységei Andersonnak voltak alárendelve.

A kasserinei ütközet hatására a szövetséges katonai vezetők körében megkérdőjeleződött az amerikai csapatok harcértéke. Patton olyan egységek irányítását vette át március 6-án, amelyek harcértékéről a briteknek lesújtó véleménye volt. Alexander február 27-én azt írta Winston Churchill-nek, hogy „az amerikaiaknak tapasztalatra, a franciáknak felszerelésre van szükségük”.²⁹ Ennél durvább hangon is megfogalmazta az amerikaiakkal szembeni kritikáját, amikor azt mondta, hogy „a katonák pedig – puhányok, zöldfülűek és rendes kiképzést sem kaptak. [...] Hiányzik belőlük a küzdeni akarás.”

Máshol úgy fogalmaz, hogy „Legfőbb aggodalmam az amerikaiak alacsony harcértéke. Egyszerűen nem tudják, hogy katonaként mi a feladatuk és ez érvényes mindenkire, a főtisztektől az utolsó közlegényig.”³⁰

²⁷ Atkinson 2011. 472.

²⁸ 1943 januárjában rendezett konferencián személyesen vett részt Winston Churchill brit miniszterelnök és Franklin D. Roosevelt amerikai elnök. Többek között ekkor született megállapodás a szicíliai és olaszországi partraszállások ügyében, ill. ekkor készítették elő az év végén megrendezett teheráni konferenciát. Churchill és Roosevelt a casablancai konferencián mondták ki elsőnek, hogy a háborút Németország feltétel nélküli kapitulációjáig folytatják.

²⁹ Winston S. Churchill: *The Second World War*, VIII. London: Cassel, 1965.319.

³⁰ Atkinson 2011. 457.

Churchill távolabbról látva az eseményeket február 22-én azt írta egy levélben, hogy az amerikaiak bátrak, csak még nem harcedzettek, de mindent meg fognak tenni azért, hogy tanuljanak a vereségből.³¹ A másik oldalon Erwin Rommel mindezt másképpen látta: „Az amerikaiak kitűnően verekedtek és jókora veszteségeket okoztak. [...] Ámulatba ejtett bennünket az amerikaiak felszereltsége és szervezési téren is volt mit tanulnunk tőlük”.³²

A kasserinei német támadás csupán részsikereket ért el. Az, hogy nem sikerült Rommel-nek és Von Arnim-nak a kasserinei ütközetet stratégiailag kihasználniuk, többek között az amerikai tüzérség és az egyre erősödő amerikai légierőnek volt köszönhető.³³ A II. hadtest összefegyvernemi teljesítménye lesújtó képet mutatott, de a tüzérség jól teljesített. Az amerikai gyalogos és páncélos erők gyenge teljesítményéhez hozzá kell tenni, hogy a hadtestnek pont az a két hadosztálya szembesült leginkább a német támadókkal, az 1. páncéloshadosztály és a 34. gyalogoshadosztály, amely két hadosztály nem vett részt az 1941-42-es nagy amerikai hadgyakorlatokon, amelyeken az összefegyvernemi együttműködésre helyezték a hangsúlyt.³⁴

A kasserinei harcok kihoztak olyan hiányosságokat, hibákat az amerikaiakból, amelyekre az ütközet után megoldást kellett találniuk. Többek között ez a II. hadtesten belüli angolfóbia, amit csak erősített, hogy a hadtest vezetője, Fredendall is gyűlölte az angolokat.³⁵ A másik probléma Fredendall katonai szakértelme volt. Nem csak Fredendall több beosztottja, hanem Eisenhower frontra küldött megbízottjai is arra a következtetésre jutottak, hogy Fredendall alkalmatlan egy hadtest irányítására. Eisenhower és Marshall a leváltása mellett döntöttek, ami Pearl Harbor óta az első hadosztálynál magasabb katonai egység vezetőjének a leváltását jelentette.

Fredendall leváltását követően meg kellett találni az utódját. Olyan embert keresett Eisenhower és Marshall, aki képes kezelni a kialakult helyzetet. Egyrészt nem feszíti tovább a hadtesten belüli angolfóbiát, nem defenzív, mint Fredendall másrészt képes a kasserinei vereség miatt önbizalmát veszített egységek fellelkesítésére továbbá nem hagyja, hogy elkényelmesedjenek a katonák.³⁶

³¹ Churchill 1965. 295.

³² Erwin Rommel: *Háború gyűlölet nélkül*. Budapest: CO-NEXUS Print-teR, 1991. 286.

³³ R. Ernest Dupuy - Trevor N. Dupuy: *Military heritage of America*. Fairfax: HERO Books, 1984. 486-87.

³⁴ Heller – Stofft 1986. 238-243.

³⁵ Atkinson 2011. 339.

³⁶ Amikor Eisenhower 1943. február elején látogatást tett a II. hadtest egységeinél az egyik aggasztó észrevétele az amerikai katonák között tapasztalható önelégültség volt. Eisenhower 1982. 142.

Eisenhower először Ernest Harmon-nak ajánlja fel a pozíciót, aki a kasserinei ütközet alatt Fredendall alatt szolgált. Harmon visszautasítja a felkérést, arra hivatkozva, hogy nem lenne tisztességes, hogy neki, mint Fredendall volt beosztottjának előnye származna a parancsnok leváltásából és inkább George S. Patton tábornokot ajánlotta maga helyett.³⁷

Patton mindezek alatt Francia-Marokkóban tartózkodott. Ekkoriban kezdtek hozzá a Szicília elleni támadás tervezéséhez. Rosszul viselte, hogy míg Tunéziában komoly harcok folytak, neki íróasztal mellett kellett dolgoznia: „Úgy érzem magam, mint egy szobába zárt madár, aki látja az ablakon túli világot és folyamatosan az ablak üvegébe repül, hátha ki tud szabadulni. Egy napon az ablak vagy kinyílik, vagy kitörik az üveg.”³⁸ Továbbra is bízott abban, hogy neki valami kiemelkedő feladat fog osztályrészül jutni és próbált pozitívan gondolkodni, mondván talán előnye is van annak, hogy ő most várakozásra van kárhóztatva, de leveleiből és naplóbejegyzéseiből sokkal erősebben érződik a vágy, hogy Tunéziában harcolhasson a „nem túl távoli jövőben”.³⁹ A kasserinei csata első napján, február 14-én indult útnak repülővel Tripoliba, hogy ott brit katonai vezetőkkel, többek között Alexanderrel és Montgomeryvel találkozzon. A beszélgetés alatt kevés ember tett rá mély benyomást, de Bernard Montgomery mindenképpen közöttük volt. Patton a találkozó után beszámolót írt Eisenhowernek, amiben elismerően beszélt a britekről. Emiatt alakulhatott ki Eisenhowerben az érzés, hogy Patton megtalálta a közös hangot a britekkel. A valóság azonban nagyon messze volt ettől. Patton sok más amerikai kollégájához hasonlóan nem szívelte a brit hadsereg vezetőit. Úgy érezte Eisenhower behódolt a briteknek és „eladta a lelkét egy tál lencséért” ill. „eladta a lelkét az ördögnek”.⁴⁰

Március 4-én, amikor meghallotta, hogy lehet ő váltja fel Fredendall vezérőrnagyot azt írja a naplójába, hogy ha ez tényleg így lesz és végre a frontra kerül harcolni, akkor „több bajom lesz a britekkel, mint a németekkel”.

Patton március 6-án érkezett meg a II. hadtest főhadiszállására, hogy átvegye a parancsnokságot. Tisztában volt vele, hogy kinevezése ideiglenes és amint lehetséges vissza kell térnie a tervezőasztal mellé. Eisenhower még aznap táviratban közölte vele, hogy mit vár el tőle: „Önnek nem kell bizonyítani előttem személyes bátorságát, úgyhogy azt szeretném, ha hadosztályparancsnok lenne, nem pedig hősi halott...”⁴¹

³⁷ Forrest C. Pogue: *George C. Marshall: Organizer of Victory*. New York: The Viking Press, 1973. 187.

³⁸ Blumenson 1972. 176. (1943. febr. 24.)

³⁹ Blumenson 1972. 167. (1943. január 31.) 175. (1943. február 24.) 176. (1943. február 28.)

⁴⁰ Blumenson 1972. 181. (1943. március 6.)

⁴¹ George F. Howe: *Northwest Africa : seizing the initiative in the West*. Washington: Office of the Chief of Military History, Dept. of the Army, 1978. 489. Blumenson 1972. 182-183.

Eisenhower később úgy emlékezett vissza az eseményekre, hogy a II. hadtestet nagyon gyorsan „gatyába kellett rázni” és „erre nem volt alkalmasabb ember az amerikai hadseregben Pattonnál”.⁴² Patton mindezt úgy tudta, hogy azért került ő Fredendall helyére, mert „Tunéziában inkább páncélos ütközetek zajlanak és abban én jobb vagyok”⁴³

A szakirodalom nem ért egyet abban a kérdésben, hogy mi volt Eisenhower fő célja a kinevezéssel, ill. hogy mi volt Patton legfontosabb feladata II. hadtestnél.⁴⁴ A többség úgy véli, azért nevezték ki Pattont, hogy a megvert amerikai csapatokat rövid időn belül felkészítse a soron következő támadásban való sikeres részvételre. Míg mások úgy látják, hogy a II. hadtest még Patton érkezése előtt bebizonyította, hogy képes eredményesen harcolni, hiszen megállították a német offenzívát és még március 6-a előtt visszafoglalták az elvesztett területek nagy részét. A szakirodalomnak e része inkább abban látja Patton kinevezésének legfőbb célját, hogy a nyilvánvaló újjászervezésen túl, Patton ültesse át a katonákba habitusát, a támadószellemét.

Eisenhower kijelentette, hogy Pattonnak nem kell bizonyítani, mert a legfelsőbb katonai vezetés részéről teljes a bizalom irányában. Patton még nem is harcolt a németek ellen, amikor az Egyesült Államokban már rádióadások szóltak katonai zsenialitásáról.⁴⁵ A kollégák biztosak voltak Patton képességeiben és olyanokkal bombázták, hogy ha „Patton Tunéziában harcolna, akkor torkánál fogva kapná el és folytatná meg Rommelt”.⁴⁶

Pattonnak is megvolt a véleménye a saját képességeiről: „John Crane azt mondta, hogy én vagyok a legidősebb parancsnok Afrikában... Bárhogy is nézem, a legjobb is én vagyok.”⁴⁷

Az indulás pillanatában, március 4-én Patton azt írja feleségének, hogy „Természetesen nem azért megyek Tunéziába, hogy megöljenek, de senki nem látja mit hoz a jövő. Egy biztos, ha meghalok, akkor nagyon sok németet fogok magammal vinni a halálba.”⁴⁸

⁴² The Army Times 1967. 91.

⁴³ Blumenson 1972. 180. (1943. március 6.)

⁴⁴ Vö. Pogue 1973. 187. és Howe 1972. 487.

⁴⁵ Blumenson 1972. 178.

⁴⁶ Blumenson 1972. 171.

⁴⁷ Blumenson 1972. 186. (1943. március 9.)

⁴⁸ Blumenson 1972. 178. (1943. március 4.)

4. A II. hadtest

Patton megérkezésekor a II. hadtest négy hadosztályból, összesen 90 ezer emberből állt. Az 1. páncéloshadosztály, becenevükön a „Vén Vasbordájúak” Orlando Ward vezetésével. A páncéloshadosztály egységeit szétszórták Kasserine előtt, így még nem derülhetett fény arra, hogy mire képesek, ha koncentráltan kerülnek bevetésre. A hadosztály 1942-ben az Egyesült Államokból áthajózott Észak-Írországra, így az 1941-42-es amerikai hadgyakorlatokon nem tudott résztvenni.

A Nemzeti Gárdához tartozó egységekből álló 34. gyalogoshadosztály, becenevükön Red Bull, Charles Ryder vezetésével az első amerikai hadosztály volt, amelyet az államokból Európába vezényeltek. A 34. hadosztály 1941 elején került szövetségi ellenőrzés alá és húsz hónap múlva már Afrikában harcoltak. A világháborúban nem harcolt olyan Nemzeti Gárda eredetű hadosztály, aminek ennél kevesebb idő állt volna rendelkezésére a kiképzés során.⁴⁹ Mindez meglátszott a teljesítményükön is, hiszen főleg az afrikai harcok során, amikor még nem rendelkeztek megfelelő tapasztalatokkal óriási veszteségeket szenvedtek. A háború végén a Nemzeti Gárda hadosztályok közül csak négy előzte meg a veszteséglista alapján.⁵⁰ A britek erős nyomás alá helyezték a szövetséges, ill. amerikai katonai vezetőket, hogy vonják ki az afrikai harcokból a hadosztályt további kiképzés céljából, mert teljesítményük elfogadhatatlan.⁵¹

A 9. gyalogoshadosztályt Manton S. Eddy vezérőrnagy irányította. Mivel a kasserinei harcokban leginkább az 1. páncélos és a 34. gyalogoshadosztály volt érintett, így a 9-esek nem rendelkeztek még annyi harctéri tapasztalattal sem, mint a fentebb említett két hadosztály.

Az 1. hadosztályt, a „Nagy Vörös Egyest” Terry Allen parancsnokolta. Terry Allen hasonló offenzív parancsnoklási stílussal bírt, mint Patton. Afrikába való megérkezése után a hadosztály és Terry Allen Algériából nézte, ahogy a britek harcolnak a tengely csapataival. Csakúgy, mint Patton Terry Allen is nehezen viselte a várakozást. Egy alkalommal a szövetségesek algíri főhadiszállásán rendezett kisebb jelenetet: „Ez valami magánháború? Vagy még más is beszállhat?”⁵²

⁴⁹ John K. Mahon: *History of the Militia and the National Guard*. New York: MacMillan, 1983. 188.

⁵⁰ Mahon 1983. 190-191.

⁵¹ Pogue 1973. 188.

⁵² Atkinson 2011. 321.

Rommelnek is feltűnt, hogy az amerikai felszereltsége kiváló volt. Alan Moorehead, aki haditudósítóként járta a frontot így írt az amerikai hadseregről: „Az amerikaiak felszerelésének többsége első osztályú volt, talán még a németekénél is jobb minőségű dolgokkal voltak ellátva”. A katonák életét, életkörülményeit javító kisebb dolgokról azt mondja, hogy „a brit hadsereg katonáinak szája tátva maradt, amikor meglátták, hogy olyan dolgok, mint rágógumi, cigaretta vagy fogkrém milyen mennyiségben van az amerikai katonák között szétosztva”.⁵³ Nem az amerikai katonák felszereltségének gyenge minősége miatt aggódtak a katonai vezetők, inkább az amerikai fejekben volt némi zavar. Többször maga Patton is arra panaszkodott, hogy az amerikai katonák fejben még nem állnak készen a háborúra: „még mindig csak háborúsdit játszanak és nem háborúznak”, hogy „az amerikai katonák már készen állnak arra, hogy meghalljanak, de még nem értették meg, hogy jobb ha te ölsz, mintha téged ölnek”.⁵⁴

Patton megérkezése után első feladatának érezte, hogy megfelelő fegyelmet, kellő harci morált építsen fel a katonák között.⁵⁵ Többször hangoztatta azon véleményét, hogy ha egy katona még az öltözetre vonatkozó szabályok betartására is képtelen, akkor nem fog tudni hatékonyan harcolni a németek ellen. „Kiadtam néhány parancsot a megfelelő öltözet, szalutálás és más hasonló dolgokkal kapcsolatban. Eddig senki nem adott ilyen parancsot ezeknek a katonáknak. Teljesen abszurd azt gondolni, hogy a katona, akit még a megfelelő öltözködésre sem tudunk rávenni, majd a csata során megállja a helyét.”⁵⁶ Sokat panaszkodott a megfelelő fegyelem hiányáról: „Pokolian sok időmet veszi el a fegyelem kialakítása. Amikor ideérkeztem, semmilyen fegyelem nem volt. Szalutálás sem. [...] Omar Bradley a helyettesem és elég jól csinálja a dolgokat. Ő lesz a hadtest parancsnoka, ha elvégeztem ezt a feladatot. Ha egyáltalán sikerül elvégeznem. Nem hiszem, hogy ez olyan egyszerű lesz”.⁵⁷

A katonákat megihlette Patton küzdelme a megfelelő fegyelem kialakítására és történeket kezdtek mesélni egymásnak ezzel kapcsolatban. Az egyik történet így hangzott:

Patton tábornok meghalt. Kopogtat a menny kapuján, de senki nem nyit ajtót. Öklével rácsap a kapura, de semmi nem történik, majd valamivel később Szent Péter, a kapu őrzője megjelenik tógában és saruban. Patton haragra gerjed és kiabálni kezd Szent Péterrel:

⁵³ Moorehead 1965. 505.

⁵⁴ Blumenson 1972. 176. (1943. február 24.)

⁵⁵ Patton sokszor említi a fegyelem hiányát. Leírásaiból arra lehet következtetni, hogy „fegyelem” alatt a szokásos külsőségek (szalutálás, öltözet, stb.) mellett a professzionális katonákra jellemző harci morált, hozzáállást érti.

⁵⁶ Blumenson 1972. 181. (1943. március 6.)

⁵⁷ Blumenson 1972. 189. (1943. március 13.)

„Miért nem voltál a kapudnál? Hát már elfelejtetted, hogy ez a kötelességed? Egyáltalán, olvastad Te a Bibliát? Tisztában lehetnél vele, hogy a Te feladatod ennek a kapunak a 24 órás felügyelete! Esetleg álmodból zavartalak fel? Nézz a lábadra, hogy nézel ki? Mi történt a borotvával? Hová tűntetted el a nyakkendődet?”⁵⁸

5. Patton tevékenysége a fronton

1943. március 6 - 1943. április. 15.

Amikor Patton átvette a II. hadtest irányítását 90 ezer amerikainak parancsnokolt. A II. hadtesttől északra 50 ezer francia, míg tőlük északra 120 ezer brit katona várta, hogy megkezdődjön a Tunéziáért folyó végső küzdelem.

A II. hadtesttől délkeletre a brit 8. hadsereg helyezkedett el, ami a Tunézia és Líbia határán lévő védelmi vonalon, a Mareth-vonalon próbált keresztül jutni, hogy csatlakozzon a többi szövetséges hadsereghez és egységes arcvonalat alakítsanak ki a német-olasz erőkkal szemben. Az 1. brit hadsereg északon, a II. amerikai hadtest délen, míg Montgomery 8. hadserege délkeleten mind a 18. hadsereg parancsnoksága alá kerültek, aminek élén Alexander tábornok állt.

Alexander terve a végső győzelemre úgy nézett ki, hogy beszorítják a tengely csapatait Észak-Tunéziába, ahol nyugatról az 1. hadsereg, a franciák és a II. hadtest, északról és keletről a tenger, míg délről Montgomery csapatai fogják körbevenni. Alexander többször módosította a márciusi harcok során a II. hadtest parancsát, mert mindvégig az volt acél, hogy az afrikai harcokban megedződött 8. hadsereg vigye be a döntő csapást. A többi erőnek mellékszerepet szántak, miszerint a lehető legtöbb német és olasz erőt vonják el a 8. hadsereg frontjáról.

Alexander parancsa Patton számára az volt, hogy március 17-én indítson támadást Gafsa városa ellen és a Keleti-hegyhát két szorosát, Fondoukot és Maknassyt is biztosítsa a szövetségesek számára.⁵⁹ A támadás a WOP fedőnevet kapta, az olasz védőkre való tekintettel.⁶⁰ A szövetséges hírszerzés szerint a területet kis létszámú olasz erők uralták.⁶¹

⁵⁸ Porter B. Williamson: *Patton's principles : a handbook for managers who mean it!* New York: Simon and Schuster, 1982.158-200.

⁵⁹ A későbbiek során csak részleteiben fogok kitérni a Fondouknál történt eseményekre, mert a II. hadtest ott harcoló egységei brit irányítás alá kerültek, így a dolgozat témája szempontjából irreleváns, hogy milyen sikerrel járt az ottani katonai akció.

⁶⁰ WOP jelentése digó, ami az olaszok gúnyneve volt.

⁶¹ A hírszerzés Gafsa olasz védőinek számát 7100 főre, míg a II. hadtest többi célpontjának védőit összesen 1500 főre becsülte. Howe 1978. 543.

Ez a feladat egyáltalán nem látszott komoly kihívásnak Patton II. hadteste számára. Alexander tervében azonban nem szánt komoly szerepet a II. hadtestnek, mert meg volt róla győződve, hogy harcértékük csekély és egy komoly támadással csak katasztrófát okoznának a szövetségesek számára. Parancsában gyakorlatilag megtiltotta a hadtest számára, hogy a kitűzött célok elfoglalásán túl, ill. a tengely csapatainak kisebb erőkkkel végrehajtott támadásán túl komoly offenzívába kezdjen.⁶²

A II. hadtest feladata, hogy a kitűzött városok elfoglalásával és a németek kommunikációs vonalának zavarásával ellenséges erőket vonjanak el a Marerth-vonaltól, ezzel segítve a 8. hadsereget.⁶³ A II. hadtest műveleti területét A. B. Austin haditudósító találóan „Hot Horner”-nek nevezte.⁶⁴ Mind a szövetségesek, mind a németek tisztában voltak a terület stratégiai fontosságával. Észak-Tunéziában lévő német és olasz erőket el lehetett volna vágni Rommel csapataitól, akik a Marteh vonalon néztek farkasszemet a 8. hadsereggel, ha a szövetségesek egy nagyszabású offenzívát indítanak a „Hot Corner” területén. Rommel visszaemlékezéseiben Eisenhower legnagyobb hibájának nevezte, hogy mindezt elmulasztotta.⁶⁵

Az amerikai hadsereg a kasserinei vereséget követően több változtatást is eszközölt, hogy javítsa a csapatok harcértékét.⁶⁶ Patton március 6-i megjelenése óta mindent megtett, hogy felkészítse embereit a támadásra. Megítélése szerint a katonái túlzottan hozzászoktak a védekezéshez ezért feltétlenül szükséges, hogy megelőzve a németek támadását a II. hadtest támadjon hamarabb. Folyamatosan attól tartott, hogy Rommel fog hamarabb támadni.⁶⁷ Március 15-én a feleségének írt levelében leírta, hogy „amit eddig tettem inkább a katonák lelki állapotának javítása és a britekkel való együttműködés javítása”, majd még ugyanezen a napon a naplójába azt írta, hogy „Mindent megtettem, amit ennyi idő alatt meg lehetett tenni. Korántsem elég, de ennyire volt időnk.”⁶⁸ Ha figyelembe vesszük, hogy március 7-én még arról panaszkodott, hogy a katonáknak semmi kedve harcolni, akkor azt mondhatjuk, hogy javult a katonák hozzáállása.

⁶² Howe 1978. 544.

⁶³ Howe 1978. 543.

⁶⁴ Austin 1943. 103-104.

⁶⁵ Rommel 1991. 302-303.

⁶⁶ Heller – Stofft 1986. 262-263.

⁶⁷ A szövetségesek nem tudták, hogy Rommel március 9-én végleg elhagyta Afrikát.

⁶⁸ Blumenston 1972. 191. (1943. március 15.)

Hogy mindez Patton hatására vagy természetes folyamat eredményeképpen történt volna, azt lehetetlen megállapítani. Március 6. és 17. között eltelt tizenegy nap biztosan nem volt elég, hogy Patton saját habitusát átültesse a hadtestre. Ennek ellenére a támadás március 17-én elindult.

Patton Terry Allen 1. gyalogsági hadosztályát küldte Gafsa elfoglalására, mert ők voltak a legjobban képzett katonái és bennük bízott a leginkább.⁶⁹ Március 13-án, tehát még a támadás előtt azt írja naplójába, hogy a 34-esek túl defenzívek, az 1. páncélosok gyávák, viszont Allen vezette 1. hadosztály „jó”.⁷⁰

A Gafsa elleni támadás szárnyát a Ward vezette 1. páncélosok védték. Az ő feladatuk, hogy megvárják Gafsa elfoglalását majd a Keleti-Hegyhát irányába törjenek előre és biztosítsák Sened településnél található vasútállomást és az ettől keletebbre lévő Maknassy hágót. A II. hadtest maradék két hadosztályát, a 9. és 34. hadosztályt nem vetették be a támadás során. A két hadosztály tartalékként a háttérben tartották.

A szövetséges hírszerzés azt feltételezte, hogy a Gafsát védő olaszok csupán kis ellenállást fognak kifejteni és azonnal visszavonulnak. A hírszerzés tévedett. Az olaszok semmilyen ellenállást nem tanúsítottak, mert az amerikai támadás előtti napon már kiürítették a várost és visszahúzódtak Gafsától nyugatra lévő jól védhető állásokba.

Ennek értelmében gyakorlatilag nem beszélhetünk gafsai ütközetéről, noha Patton mindezt naplójába ilyen szavakkal jegyezte le: „Megnyertük a nagy és híres csatát Gafsánál. A csapatok jól teljesítettek”.⁷¹ Nyilvánvaló, hogy Patton is tisztában volt a ténnyel, hogy itt nem történt semmiféle nagy és híres ütközet, hiszen a nap végén azt mondja, hogy „Sajnálom, hogy nem szolgálhattam nagyobb vérfürdővel.”⁷² Inkább arról lehet szó, hogy a naplójába leírt sorokat vagy ironikusan gondolta, vagy a nagy és híres jelzöt nem konkrét értelemben az ütközetre értette, hanem arra, hogy végre jó volt látni az amerikai csapatokat támadni azután, ami Kasserinénél történt.

⁶⁹ Moorehead 1965. 506.

⁷⁰ Blumenson 1972. 188. (1943. március 13.)

⁷¹ Blumenson 1972. 191. (1943. március 17.)

⁷² Austin 1943. 105.

Patton parancsnoklási stílusáról sokat elmond, amit A. B. Austin jegyzett föl, miszerint Patton Gafsnál az egyik beosztottjának azt a parancsot adta, hogy „George, ülj be a kocsiba és addig menj, amíg fel nem robban alattad egy akna, majd azonnal gyere vissza”.⁷³ Patton ugyanazt várta el a katonáitól, amit ő is megtett. Mindenáron támadni kell, a lehető leggyorsabban, figyelmen kívül hagyva az emberek testi épségét. Ezért nem érzett büntudatot, ha a megsebesült katonáit látogatta, hiszen „nekem is ugyanannyi esélyem van megsérülni, mint nekik”.⁷⁴

Eredetileg a II. hadtest március 15-én támadott volna, de Alexander 17-re módosította a támadás kezdetét, hogy jobban illeszkedjen a 8. hadsereg offenzívájához a Mareth-vonalon. Patton saját bevallása szerint nem izgult az amerikai csapatok majdani teljesítménye miatt. Egy dolog aggasztotta csupán, hogy a németek hamarabb fognak támadni. Rommel távozása után Arnim vette át a német-olasz hadseregcsoport irányítását, ami két részből állt. Északon Arnim saját parancsnoksága alatt álló 5. páncélos-hadsereg, míg délen a Mareth-vonalon védekező Afrika-páncélos-hadsereg, amit átkereszteltek 1. olasz hadseregre és a vezetését az olasz Giovanni Messe tábornokra bízta. Patton jól érezte, hogy a németek támadni akarnak a „Hot Corner” területén, de a március 17-én indított támadással megelőzték Arnimot, aki két nappal később indította volna el az offenzívát.⁷⁵

Mikor nyilvánvaló lett, hogy az ellenség Gafst kiürítette Terry Allen 1. hadosztályának egy kis részét továbbküldte El Guettar elfoglalására. Annak ellenére, hogy nem találkoztak ellenséggel a támadás elég lassan haladt.⁷⁶ Gafsa elfoglalása sokkal inkább egy „önbizalom építő tréning” volt, semmint komoly katonai akció. Március 18-án sikerült El Guettar elfoglalása. Március 18-19-én a hadosztály védekezésre rendezkedett be Gafzában. Az ellenség egészen az El Guettartól keletre húzódó jól védhető hegyes-dombos vidékig húzódott vissza. Gafsa elfoglalása nagy publicitást kapott az amerikai sajtóban, ezzel próbálták ellensúlyozni a kasserinei vereségről szóló negatív híreket. Egy rádióadás kifejezetten hősnek állította be Pattont: „Nyilvánvalóan, amikor a nácik meglátták, hogy Patton jön felénk azonnal elrohantak...”.⁷⁷

⁷³ Austin 1943. 105.

⁷⁴ Blumenson 1972. 219. (1943. április 13.)

⁷⁵ Howe 1978. 546.

⁷⁶ Moorehead 1965. 506.

⁷⁷ Blumenson 1972. 192.

A II. hadtest hadműveleti területének északi részén Ward páncélosai biztosították Terry Allen 1. hadosztályát északkeletről, majd megindultak Sened irányába, hogy elfoglalják az ottani vasútállomást. Március 18-19-én olyan mennyiségű csapadék hullott az 1. páncélosok területén, hogy gyakorlatilag lehetetlenné vált az előrenyomulás.

A támadás második napján Patton a feleségének írt levelében úgy összegezte a csapatok teljesítményét, hogy „Terry nagyon jó, ahogy a katonái is”, de Ward 1. páncélosadosztályának a teljesítményével nincs kibékülve.⁷⁸

Március 19-én Patton Ward főhadiszállására ment, hogy megnézzze milyen lehetőségei vannak a hadosztálynak a támadásra. Ward páncélosai teljesen beragadtak a sárba, de Patton mindenképpen támadást sürgetett, ezért feszőltette Wardot, hogy ne várjon és annyi páncélossal és gyalogsággal támadjon a vasútállomás ellen, amennyije van.⁷⁹

Mindeközben Patton megkapja a WOP támadási tervének módosítását, amiben Alexander arra kéri, hogy ne csak Maknassyt, hanem a tőle keletre eső magaslatokat is foglalják el és ezek után egy kisebb csoport kelljen át a szoroson és pusztítsa el Mezzouna repterét.⁸⁰ A parancs még azt is tartalmazta, hogy délen Allen hadosztálya foglalja el az El Guettartól keletre eső magaslatokat is, de csak akkor induljanak, ha Ward páncélosai már biztosították északról őket a senedi vasútállomás elfoglalásával.⁸¹ A parancs továbbá azt is tartalmazta, hogy továbbra is csak zavarják a németek jobb szárnyát, ezáltal könnyítsék meg Montgomery áttörését a Mareth-vonalon, de semmiképpen nem az a cél, hogy kijutva a Keleti-Hegyhát hágóin a part menti síkságra kettévágják a tengely csapatait.⁸² Amint azt fentebb már írtam, Rommel szerint ennek a próbálkozásnak a hiánya volt a szövetségeselek, és Eisenhower legnagyobb hibája, hiszen így lerövidíthették volna a harcokat. Alexander azonban egyáltalán nem bízott az amerikai csapatok erejében, mindenképpen Montgomery csapataival akarta megnyerni a küzdelmet.

A parancsmódosításon kívül Patton megtudta Alexander távolabbi céljait is. Ezek arról szóltak, hogy miután Montgomery átjut a Mareth-vonalon a II. hadtestet gyakorlatilag szétszedik és bizonyos egységeit brit irányítás alá vonják, a többit pedig kivonják a küzdelmekből.⁸³

⁷⁸ Blumenson 1972. 193. (1943. március 18.)

⁷⁹ Blumenson 1972. 194. (1943. március 19.)

⁸⁰ Howe 1978. 550.

⁸¹ Howe 1978. 557.

⁸² Blumenson. 1972. 195. (1943. március 19.)

⁸³ Howe 1978. 550.

Ezek hatására Patton rendkívül ingerült lett, de még élénken élt benne, amit Eisenhower mondott neki február elején: „George, Te vagy a legrégebbi barátom, de Istenre esküszöm, hogy ha Te vagy bárki más kritizálja a briteket azonnal lefokozom és hazaküldöm”⁸⁴

Így Patton nem adott hangot véleményének, de naplójába feljegyezte mit gondolt: „röviden, ez az egész arról szól, hogy minket kizárva a küzdelmekből a britek számára biztosítsák a dicsőséget. Megőriztem a hidegvérem és csak bólogattam. Nem tudok mást tenni, de nem értem, hogy Eisenhower miért hagyja, hogy így szórakozzanak vele a britek. Ez szörnyű. Remélem, visszakerülök Marokkóba... mielőtt kihajítanak minket a frontról. [...] Minél többet gondolok a kizárásunkra vonatkozó tervre, annál idegesebb leszek, de rajtam kívül ezt senki nem tudja.”⁸⁵

Wardnak március 21-én sikerült elfoglalni a senedi vasútállomást és folytatták az előrenyomulást keletre Maknassy irányába. Patton március 21-én újra az 1. páncélosadosztálynál volt és sürgette őket Maknassy elfoglalására, hiszen a szövetséges hírszerzés szerint csak kis létszámú olasz erők tartották. Az 1. páncélosokhoz tartozó kisebb egységek még 21-én Maknassyhez értek, de a csapatok már nem támadtak a városra, noha az olaszok kiürítették az és visszahúzódtak a várostól keletre lévő magaslatokra. Ward egységei csak 22-én reggel vették észre, hogy a várost kiürítették.⁸⁶

Wardnak a parancs szerint a várostól keletre eső magaslatokat is el kellett foglalnia. Két lehetőség állt előtte 22-én, miután elfoglalták a kiürített várost. Első lehetősége az volt, hogy a fáradt csapatokkal azonnal egy nappali támadást indít, nehogy az ellenség megerősítthesse állásait. A másik lehetőség, hogy megvárja, amíg a hadosztály nagy része Maknassyhez ér és egy erőteljes támadással megszerzi a magaslatokat, amelyeket már minden valószínűség szerint megerősítettek. Ward, csapatainak kimerültsége miatt az utóbbi lehetőséget választotta.

Mind a mai napig nem egyértelmű, hogy Patton tudott-e Ward ezen döntéséről. Abban az esetben, ha Ward ezt követően könnyen el tudta volna foglalni a magaslatokat a kérdés, hogy Patton tudott-e Ward döntéséről, nem is lenne olyan fontos. Azonban Ward e döntése után olyannyira megerősítették a németek Maknasytól keletre eső magaslatokat, hogy Wardnak már csak akkor sikerült elfoglalni a területet, amikor az már elveszítette stratégiai jelentőségét.

⁸⁴ Blumenson 1972. 168. (1943. február 3.)

⁸⁵ Blumenson 1972. 195. (1943. március 19.)

⁸⁶ Howe 1978. 552.

Ebben az esetben viszont jó lenne tudni, hogy Ward egyedül hozta meg döntését, vagy Patton támogatásával. Bizonyítékok vannak mindkét oldalon.⁸⁷ Egyes visszaemlékezések szerint Patton tudott és egyetértett Ward tervével, hogy nem vállal nappali ütközetet, inkább megvárja az éjszaka sötétjét. A szakirodalom azonban Pattonnak hisz, aki azt mondta, hogy ez a döntés Ward defenzív stílusának következménye volt és ő maga nem tudott Wardnak erről a döntéséről.⁸⁸ Egy biztos, Patton és Ward kapcsolata egyre rosszabb lett.

Mindeközben Alexander tábornok március 22-én második alkalommal módosította a II. hadtest támadási tervét. Azért volt erre szükség, mert Montgomery 8. hadseregének támadása elakad. Montgomery kérte Alexandert, hogy vesse be a II. hadtestet erőteljesebben, hátha sikerül erőket elvonni a Mareth-vonalból. Ennek értelmében Patton kiadta a parancsot Wardnak, hogy 22-én este mindenképpen támadjon. Délen El Guettarnál is erőteljes támadás volt a terv, de az események másképpen alakultak.

Alexander még március 21-én úgy tájékoztatta Churchillt, hogy az amerikaiak támadása folyamatban van, de a németek még nem reagáltak.⁸⁹ A német hadvezetés tisztában volt vele, hogy Montgomery támadása elakadt és egy 23-ára tervezett offenzívával próbálták meg semlegesíteni a II. hadtest próbálkozásait, amelyek a német-olasz erők oldalát veszélyeztették. A március 23-án reggel induló német offenzíva a Gafsa - Gabes útvonalon, El Guettarnál próbálta meg áttörni az amerikai vonalakat, de a 10. német páncéloshadosztály elakadt az amerikaiak szívos védekezésében. A kasserinei események után ez nagy siker volt az amerikai csapatok számára. Annál érdekesebb, hogy Patton egy sort nem írt naplójában, vagy leveleiben a hadtest jó védekezéséről. Patton számára a védekezésben elért siker nem siker. Pattont csak a támadás foglalkoztatta.

Alan Moorehead így emlékezett vissza az eseményekre: „Német tüzérségi és légi támogatás mellett több mint száz német tank vonult a völgyben az amerikai állások ellen. [...] Teljes győzelmet arattunk...”.⁹⁰ Ezzel a szövetségesek elérték, amit akartak, német erőket vontak el a 8. hadsereg frontjáról. A német támadás elakadt, de ez nem jelentette azt, hogy fejvesztve menekültek a támadók. Sőt, március 25-én sikerült El Guettarnál elfoglalniuk egy rendkívül fontos területet, a Gafsa-Gabes útvonalat délről határoló 772-es magaslátot.⁹¹

⁸⁷ Howe 1978. 552.

⁸⁸ Howe 1978. 552.

⁸⁹ Churchill 1965. 324.

⁹⁰ Moorehead 1965. 508.

⁹¹ Howe 1978. 563.

Valójában a 772-es magaslat amerikai védőit visszarendelték, így került a németek kezére a terület. A magaslat feladását szakirodalom egyértelműen hibás döntésnek tartja.⁹²

Alexander második WOP módosítását délen nem tudták végrehajtani a német offenzíva miatt, de Maknassynél Wardnak meg volt a lehetősége, hogy támadjon. Ward a német offenzíva ideje alatt folyamatosan támadta a Maknassytól keletre húzódó magaslatokat, de a németek rendkívül megerősített pozícióit nem tudták áttörni.⁹³ Március 22-én éjszaka, 23-án és 24-én is támadtak, de mindegyik próbálkozásuk kudarca fulladt.

Pattonnak 24-én fogyott el a türelme. Azt írta naplójába, hogy „Ebéd után kiderült, hogy az 1. páncéloshadosztály még mindig nem tudta elfoglalni a magaslatokat... ezért felhívtam Wardot és megmondtam neki, hogy a következő támadást személyesen ő vezesse és foglalják el végre a magaslatokat. Büntudatom van, mert lehetséges, hogy ezzel a parancssal a halálba küldtem, de úgy érzem ez volt a kötelességem.”⁹⁴ Mindezek ellenére ez a próbálkozás sem hozta meg az átütő sikert, de Patton legalább örömmel írhatta le naplójába, hogy „azt hiszem, embert faragtam Wardból”.⁹⁵

Március 25-ére gyakorlatilag tárgytalanná vált, hogy Ward képes-e áttörni Maknassynél a Keleti-Hegyháton, mert megérkezett Alexander harmadik parancsmódosítása. Ebben az állt, hogy a Mareth-vonaltól visszavonuló olaszok üldözésére kell minden energiát fordítani, azaz a Maknassynél való sikertelen próbálkozásokat fel kell függeszteni és minden lehetséges erővel a Gafsa – Gabes útvonalon, El-Guettarnál kell támadni. A parancs értelmében a harcokból eddig kimaradt 9. gyalogoshadosztály és a 34. hadosztály is szerephez jutott. A 34. hadosztály feladat az volt, hogy a Keleti-Hegyhát Maknassytól északabbra lévő átjáróját, Fondoukot próbálja birtokba venni. Míg délen Allen vezette 1. hadosztály és Eddy 9. hadosztálya együttesen törjön utat a Maknassytól El-Guettarhoz átcsoportosított páncélosoknak.⁹⁶

Ezzel a cél egyértelműen az volt, hogy El-Guettarnál áttörjék a német védelmet és a visszavonuló 1. olasz hadsereg oldalát veszélyeztessék. Az amerikai offenzíva március 28-án indult meg, de az átütő siker elmaradt. A szakirodalomban el-guettari néven elhíresült ütközet során az amerikai csapatok sikerét több dolog is hátráltatta.

⁹² Howe 1978. 572.

⁹³ Howe 1978. 555.

⁹⁴ Blumenon 1972. 197. (1943. március 24.)

⁹⁵ Blumenon 1972. 198. (1943. március 25.)

⁹⁶ Atkinson 2011. 545.

A hibák egy része Patton és Manton S. Eddy nevéhez köthető. Később ismerték fel, hogy az áttörés egyik kulcsa a korábban feladott 772-es magaslat.

Másrészt az amerikaiak régi, pontatlan térképek alapján többször eltévesztették a támadási célokat. Eddy később úgy emlékezett vissza a harcokra, mint a legsúlyosabb ütközet, amiben a 9. hadosztálynak része volt a teljes világháború történetében.⁹⁷ A 9. hadosztály parancsnoka a szicíliai és normandiai harcoktól is keményebbnek látta az el-guettari ütközetet.

Patton március 29-én Marshall vezérkari főnökhöz írt levelében összegezte az addigi eseményeket: „Jelenleg mind a négy hadosztályom harcban áll egy majdnem száz mérföldes szakaszon. Nem olyan rossz a helyzet, mint ahogy hangzik, mert hiába elég nagy a műveleti területünk ebből a négy hadosztályból hármát jól csoportosítottunk, míg a negyediket, a 34. hadosztályt csak korlátozott akciókra küldtük északkeletre.”⁹⁸

Szinte biztos, hogy Patton ezt a levelet nem március 29-én este írta, hanem az esti órákat megelőzően, hiszen aznap éjjel érkezett meg Alexander negyedik parancsmódosítása, ami olyannyira felzaklatta Pattont, hogy biztosak lehetünk benne, hogy Marshallnak írt leveléből valószínűleg kihagyta volna azt a részt, hogy „Itt szeretném megjegyezni, hogy kifejezetten jó vezetőnek tartom Alexander tábornokot és örömmel tölt el, hogy alatta szolgálhatok.”

Alexander újabb módosítása szerint, a Maknassyból átcsoportosított páncélosok ne várjanak amíg, a 9. és az 1. hadosztály utat tör nekik, hanem azonnal próbáljanak meg áttörni. A parancsnak nem ezzel a részével voltak Pattonnak gondjai, hanem azzal, hogy Alexander hatáskörét átlépve túl részletes parancsot ad. Patton Alexandernek írt válaszában így fogalmaz: „Úgy érzem, tisztelettel fel kell hívjam Alexander tábornok figyelmét arra a tényre, hogy az Egyesült Államok Hadseregében mi a beosztottjainknak azt mondjuk meg, hogy mit csináljanak és nem azt hogyan. Ha nem így tennénk, az a bizalom hiányáról árulkodna... Úgy érzem, az Egyesült Államok Hadseregének becsülete és presztízse érdekében tiltakoznom kell.”⁹⁹

⁹⁷ Atkinson 2011. 551.

⁹⁸ Blumenson 1972. 199. (1943. március 29.)

⁹⁹ Blumenson 1972. 200. (1943. március 29.)

A parancs értelmében a Maknassytól átcsoportosított páncélosokkal Benson ezredes támadást indított a Gafsa – Gabes útvonalon. Patton, a támadást elsegítendő megparancsolta Wardnak, hogy támadjon Maknassynél, remélve, hogy ezzel német-olasz csapatokat vonnak el Benson páncélosai elől. Patton bizalma Ward képességeiben folyamatosan csökkent. Március 28-án azt írja naplójába, hogy „Kevés bizodalmam van Wardban és az 1. páncéloshadosztályban. Hiányzik Wardból az erő”.

Március 29-én már arra gondolt, hogy le fogja váltani, ha eljön a megfelelő időpont. Március 30-án azt írja naplójába, hogy „az embereink, főleg az 1. páncéloshadosztály nem akar harcolni - ez undorító.” Alan Moorehead, aki jelent volt Maknassynél pontos leírást ad arról, hogy miért volt annyira nehéz elfoglalni a várostól keletre eső magaslatokat.¹⁰⁰ A területet kisszámú védő is sokáig tarthatta, mert az amerikai tüzérségi és légi támadások nem tudták elpusztítani a hegyoldalba vájt gyalogsági géppuskafészeket. A területet csak gyalogsági támadás révén lehetett megtisztítani, fokról fokra lehetett csak haladni, ami nagy veszteséget jelentett a támadóknak. Wardnak ismét nem sikerült Maknassynél az áttörés, de április 1-jén már okafogyottá vált a további támadás. Megérkezett Alexander ötödik parancsmódosítása.

El-Gueattarnál a páncélosokkal végrehajtott támadás sikertelensége április 1-jén lett nyilvánvaló. Ekkor lett egyértelmű, hogy a magaslatokkal körülvett völgyben a páncélosok nem tudnak áttörni, amíg a gyalogság meg nem tisztítja számukra a terepet. Ekkor Alexander gyakorlatilag visszatért a március 25-i parancsához, miszerint először a gyalogosok tisztítsák meg a terepet, majd ezt követően a páncélosok próbáljanak meg áttörni.

Patton továbbra is csak naplójának dühöngött: „Gafsa bevétele után azt a parancsot kaptuk, hogy El-Guettarnál álljunk meg. Március 19-től 22-ig ott álltunk és megvártuk, hogy a németek a 10. páncéloshadosztályukat átdobják északról ide. Ugyanekkor még azt is mondták, hogy foglaljam el Maknassyt, de álljunk meg a tőle keletre eső magaslatoknál. Ekkor hibáztam, mert elmulasztottam a magaslatok elleni támadást személyesen vezetni. Ward itt három napig szerencsétlenkedett, amíg a németek megerősödtek, majd hiába vezetett személyesen egy bátor akciót, már nem tudta elfoglalni a helyet.”¹⁰¹

¹⁰⁰ Moorehead 1965. 507.

¹⁰¹ Blumenson 1972. 204. (1943. április 1.)

Patton ekkoriban úgy értékelte csapatainak teljesítményét, hogy az 1. és a 9. hadosztály lelkes és már van tapasztalata a hegyvidéki hadviselésben, az 1. páncélos hadosztálynak további kiképzésre és fegyelemre van szüksége.¹⁰² Mindeközben az Egyesült Államokban a sajtó folyamatosan Patton sikereiről cikkezett, amire Patton többször csak annyit mondott, hogy szerinte a lapok eltúlozzák teljesítményét.¹⁰³

Az április 1-jei parancs értelmében újra a 9. és az 1. hadosztályon volt a sor, hogy áttörjenek, illetve, hogy a lehető legnagyobb német-olasz erőket vonják el Montgomery útjából. A támadás nem ért el átütő sikert, amit Patton nehezen emésztett meg. Elsősorban a légi támogatás teljes hiányát hozta fel a támadás sikertelenségének okaként.¹⁰⁴ Ezzel egy igen kellemetlen vádaskodás kezdődött el a szövetséges táboron belül a légierő és Patton között.

A harcok során Pattonnak folyamatosan problémái voltak a szövetséges légierő teljesítményével: „Légierőnk sem éjszaka, sem szeles időjárásban nem bevethető, a szárazföldi csapatokat sem tudják támogatni. A németek mindháromat képesek megoldani.”¹⁰⁵ Április 5-én éjszakai felderítést kért a légierőtől. A választ így kommentálta naplójában: „Azt mondták nekünk, hogy jelenleg ezt lehetetlen megoldani, mert a légierőnek más, fontosabb dolga van – valószínűleg alvás”. A II. hadtest műveleti területén valóban alig volt érezhető a légierő támogatása.¹⁰⁶ Patton kapcsolatát a légierővel csak súlyosbította a gyakori baráti tűz.¹⁰⁷ Nem egy esetben a szövetséges légierő saját szárazföldi csapatait támadta meg tévedésből. Az Egyesült Államokban tartott hadgyakorlatok során csak nagyon gyenge szintre tudták felfejleszteni a szárazföldi – légi egységek együttműködését.

A II. hadtest által április 1-jén kiadott hivatalos helyzetjelentés (Situation Report-SITREP) többek között a következőket tartalmazta: „A szövetséges légierő teljes hiánya lehetővé tette, hogy a német repülők kedvükre bombázhassák a szárazföldi csapatainkat”.¹⁰⁸ A jelentés Patton aláírásával került továbbításra. A szövetséges hadműveleti légierő parancsnoka, az új-zélandi Arthur Coningham repülő altábornagy személyes sértésnek vette a jelentést. Coningham azonnal elküldte válaszát az összes tunéziai főparancsnokságra és Eisenhowernek is.

¹⁰² Blumenson 1972. 205. (1943. április 1.)

¹⁰³ Blumenson 1972. 198. (1943. március 25.) 224. (1943. április 17.)

¹⁰⁴ Blumenson 1972. 206.

¹⁰⁵ Blumenson 1972. 206. (1943. április 2.)

¹⁰⁶ Pogue 1973. 186.

¹⁰⁷ Heller – Stofft 1986. 262.

¹⁰⁸ Blumenson 1972. 206.

Kijelentette, hogy az először áprilisi tréfának hitt jelentés valójában téves és eltúlzott, majd hozzátette, hogy „Feltételeznünk kell, hogy a II. hadtest tisztjeinek képességét meghaladják a jelenlegi katonai események megértése”.¹⁰⁹

Coningham reményét fejezte ki, hogy a II. hadtest nem sikertelenségét próbálta kozmetikázni a légierő teljesítményét kritizáló jelentéssel. A kialakult kínos helyzetet a légierő részéről unták meg hamarabb. Április 3-án egy békítő delegáció érkezett Patton főhadiszállására, Gafsa-ba.

A beszélgetés során, mintha csak Patton rendelte volna meg őket, német repülők támadták meg a főhadiszállást ezzel bizonyítva Patton igazát. A hatás nem maradt el, mert még aznap Coningham mindenhová kiküldött egy táviratot, melyben kijelentette, hogy az előző táviratát, ami a II. hadtesttel foglalkozott visszavonja és semmisnek tekinti.

Patton ennyivel még nem érte be, de a kettejük kapcsolatának további részletezése már nem része a dolgozatnak. Pattont kifejezetten rosszul érintette a tudat, hogy ha ő Coninghamhez hasonló megjegyzéseket tett volna, már minden bizonnyal lefokozva várná a repülőt, ami hazaviszi.¹¹⁰

Április 3-án Patton megkapta Alexandertől a soron következő hadműveletekről szóló tervezetet. Ebben Alexander kifejtette, hogy Fondouknál való áttörés minden másnál fontosabb, ezért az ott harcoló amerikai hadosztályt kiegészítik brit csapatokkal. Ennek értelmében Patton elveszíti a 34. hadosztály feletti parancsnokságot. Alexander arra kéri a II. hadosztályt, hogy délen, a Gafsa – Gabes útvonalon, El-Guettarnál rendezkedjenek be védelemre egy esetleges német támadás megállítása céljából. Míg El-Guettar és Fondouk között elhelyezkedő Maknassynél „a lehető legagresszívebb támadást hajtsák végre, ha az ellenség elkezd visszavonulni erről a területről”.¹¹¹ Patton már korábban kijelentette, hogy amint eljön a megfelelő idő, le fogja váltani Wardot az 1. páncélos hadosztály éléről. Április 5-ét találta a legmegfelelőbb időpontnak. Ward menesztése után a hadosztály irányítását Ernie Harmon vette át.

Alexander terve alapján, amennyiben Montgomery 8. hadsereg áttöri a német-olasz védelmet délen, a 9. hadosztály kivételével a II. hadtestet kivonják a harcokból. A 9. hadosztályt északra, brit irányítás alá helyeznék.

¹⁰⁹ Blumenson 1972. 207.

¹¹⁰ Blumenson 1972. 210. (1943. április 5.)

¹¹¹ Blumenson 1972. 211. (1943. április 3.)

Mindezek hatására Patton rendkívül ingerült lett.¹¹² Az amerikai csapatok kivonása a harcokból számára egyértelműen annak a jele volt, hogy a britek csak maguknak akarják a dicsőséget a Tuniszért folyó végső küzdelemben. Patton Eisenhowert szidta, mert szerinte nem tett semmit, hogy ezt megakadályozza. A britekkel való kapcsolata egyre rosszabb, naplójában így fogalmaz: „Remélem a németek az élet maradékát is kiverik a 128. dandárból és a 6. páncéloshadosztályból. Elegem van, hogy a britek idiótának néznek. [...] Eisenhowernek mennie kell.”

A következő napok eseményei csak még ingerültebbé tették Pattont, noha erről helyettesén, Omar Bradley-n kívül senki nem tudott. Április 6-ra egyértelmű lett, hogy a német-olasz erők visszavonulóban vannak. Patton azonnal felszólította Benson ezredest, hogy a Gafsa – Gabes útvonalon törje át a németek védelmét, tekintet nélkül a veszteségekre. Másnap egy telefonhívást kapott, melyben leszidták, hogy Benson páncélosai nem tesznek meg mindent, hogy áttörjenek.¹¹³ Patton azonnal a parancsnoki autójába ült és a frontvonalban harcoló Bensonhoz ment. Megmondta neki, hogy addig nyomuljon előre, amíg nem találkozik a visszavonuló németekkel, vagy amíg meg nem tud fürödni az Atlanti-óceán vizében. Ezt követően Benson egységei hamar összetalálkoztak a 8. hadsereg felderítőivel. A német-olasz erők visszavonulása révén egységes fronttá alakult a szövetségesek arcvonala. Közben Maknassynél is sikerült elfoglalni a várostól keletre eső magaslatokat, mert a németek itt is visszavonulóban voltak.

Mielőtt még Patton megörülhetett volna, hogy végre lehetőségük van a visszavonuló csapatokat üldözni, este telefonon közölték vele, hogy rendelje vissza páncélosait, mert a visszavonuló csapatokat Montgomery erői fogják üldözni.¹¹⁴

Patton mindezt úgy értelmezte, hogy „amikor a 8. hadsereg bajban van, azt várják tőlünk, hogy örömmel adjuk az életünket értük, míg ha jól haladnak a britek, akkor megálljt parancsolnak nekünk, nehogy mi is részesüljünk a dicsőségből.”¹¹⁵

Az egyetlen esély a visszavonuló 1. olasz hadsereg bekerítésére a Fondouknál való áttörés maradt. Alexander a II. hadtest koncentrált bevetésével meggyorsíthatta volna fondouki átkelőért vívott harcot.¹¹⁶

¹¹² Blumenson 1972. 211. (1943. április 3.)

¹¹³ Blumenson 1972. 212. (1943. április 7.)

¹¹⁴ Blumenson 1972. 213. (1943. április 7.)

¹¹⁵ Blumenson 1972. 213. (1943. április 7.)

¹¹⁶ Howe 1978. 577.

Ehelyett a Fondouknál harcoló 34. hadosztályt brit irányítás alá vonták, ami kiváló alkalmat adott Pattonnek, hogy a gyengén teljesítő hadosztályának sikertelenségét a brit parancsnokok nyakába varja és a hadtest maradék részét átmenetileg kivonták a küzdelmekből.

Ezzel gyakorlatilag véget ért a II. hadtest bevetése a „hot corner” területén.¹¹⁷

6. Befejezés

Pattont helyettese, Omar Bradley váltotta a II. hadtest élén 1943. április 15-én. Patton április 17-én érkezett meg Casablancába, ahol folytatta a szicíliai partraszállás tervezését. A II. hadtest végül nem lett kizárva a végső küzdelmekből. Alexander áprilisban módosított eredeti elképzelésén és a 8. hadsereg helyett Anderson tábornok 1. brit hadseregére bízta a döntő csapást, Tunisz elfoglalását. A II. hadtestet áthelyezték északra és Bizerta városának elfoglalásával bízták meg. Alexander elismerését kiváltva, a hadtestnek sikerült ugyanabban az időpontban elfoglalnia Bizertát, amikor az 1. hadseregnek Tuniszt.

A második világháború történetében Észak-Afrika volt az hadszíntér, ahol a brit és amerikai szövetség elsőnek harcolt együtt a tengely erőivel szemben. Az afrikai harcok eredménye volt többek között, hogy megszilárdította ezt a szövetséget. Afrika biztosításával, Tunisz elfoglalásával a németek elszenvedték második „sztálingrádi vereségüket”.¹¹⁸ Ezekben a harcokban fontos szerepet játszott a II. amerikai hadtest, aminek az élén ideiglenesen George S. Patton tábornok állt.

Patton hatalmas ambícióval vette át a hadtest irányítását március elején. A „fagyaltos front” nem elégítette ki vágyait. Ugyanakkor tisztában volt vele, hogy nem lesz egyszerű dolga. Nem a németektől tartott, hanem a szövetséges brit parancsnokoktól. Patton meggyőződése volt, hogy a britek maguknak akarták kisajátítani a németek legyőzésével járó dicsőséget. Felkészült arra, hogy ideiglenes kinevezését sem fogja tudni kitölteni a britek miatt.¹¹⁹

¹¹⁷ Április 8-10. között Maknassytól északra lévő Faid városánál még egy korlátozott erővel végrehajtott támadást hajtottak végre, annak érdekében, hogy megkönnyítsék a fondouki áttörést a brit-amerikai csapatok számára.

¹¹⁸ Winston S. Churchill: *The Second World War*, VIII. London: Cassel, 1965. 336.

¹¹⁹ Blumenson 1972. 193. (1943. március 18.)

A szakirodalom eltérően értékeli Patton hatását a hadtest teljesítményére. Míg Martin Blumenson szerint „Tizenegy nappal azután, hogy Patton átvette a II. hadtest irányítását olyannyira átváltoztatta az amerikai csapatok harci szellemét, hogy csapatai kasserinéből keményen kitörve elfoglalták Gafsát és El-Guettart, ezzel visszaszerezték a kasserinei ütközet alatt elvesztett területeket.”¹²⁰

Ezzel szemben Rick Atkinson azon a véleményen van, hogy Patton „alig volt hatással a II. hadtest szellemére és fegyelmére [...] akkor sem tett tanúbizonyságot különösebb taktikai érzékről, amikor szabad kezet kapott az Alexander előírta korlátozások ellensúlyozására.”¹²¹ Valójában a negyvenhárom nap, amennyit Patton a hadtest élén töltött túl kevés idő volt ahhoz, hogy jelentősen befolyásolja a csapatok harcértékét. Az biztos, hogy a britek sem Patton, sem Fredendall, vagy Bradley vezette II. hadtestben nem bíztak. Már januárban felmerült, hogy a hadtest brit irányítás alatt harcoljon. Folyamatosan napirenden maradt a téma, hogy vagy vonják ki a harcokból az amerikaiakat, vagy rendeljék brit irányítás alá a II. hadtestet.¹²² Eisenhower és Alexander az utóbbi lehetőség mellett döntött. A II. hadtest a Tunéziában zajló harcok utolsó felvonásában Anderson 1. hadserege alá volt rendelve.

Pattont a II. hadtest irányítása alatt előléptették altábornaggyá. Még nem is tartózkodott a fronton, amikor az amerikai sajtó már dicsőítményeket zengett róla. Ahogy átvette a hadtest irányítását ez csak erősödött. Újságcikkek, rádióadások, plakátok hirdették Patton „hőstetteit”. Naplójából és leveleiből kitűnik, hogy Patton úgy érezte, otthon eltúlozzák teljesítményét. Annál is inkább zavarta, hogy nemzeti hősnek állítják be, hiszen saját bevallása szerint igazából még el sem kezdett harcolni.¹²³ Gyerekkora óta vágyott a dicsőségre, de ki akarta érdemelni azt. Saját teljesítményével kapcsolatban a harcokat követően azt írta feleségének, hogy „Épp most nyertem meg egy elég nagy ütközetet...”¹²⁴ Megnyert egy ütközetet, de nem ilyen győzelemre áhítozott. Úgy érezte a sors tartogat még számára valami nagyobb, jelentőségtejtjesebb feladatot.¹²⁵ Lemondását követően, Casablancában volt, amikor naplójába lejegyezte, hogy mit jelentett számára a II. hadtest irányítása:

¹²⁰ Blumenson 1976. 560.

¹²¹ Atkinson 2011. 579.

¹²² Blumenson 1972. 164. (1943. január 28.) 211. (1943. április 3.); Eisenhower 1982. 152.; Atkinson 2011. 561-562.

¹²³ Blumenson 1972. 215. (1943. április 9.)

¹²⁴ Blumenson 1972. 214. (1943. április 8.)

¹²⁵ Blumenson 1972. 219. (1943. április 13.)

„Negyvenhárom napra mentem el, ezalatt több sikeres csatát megvívtam, 95, 800 embert irányítottam, fogytam négy és fél kilót, gazdagabb lettem egy harmadik csillaggal és rengeteg nyugalommal és önbizalommal. Amúgy, ugyanaz vagyok, aki voltam.”¹²⁶

Ha röviden akarunk választ kapni arra a kérdésre, hogy Patton hogyan ítélte meg feletteseinek teljesítményét elég, ha elolvassuk lemondásának napján írt naplóbejegyzését: „Feltétlenül egy embernek kéne irányítania a szárazföldi, légi és tengeri csapatokat. A probléma csak az, hogy hiány van ilyen erős karakterrel rendelkező vezetőkből. Én meg tudnám csinálni és talán meg is fogom. Ahogy egyre több tapasztalatra teszek szert, nem gondolok többet magamról, de egyre kevesebbre tartom a körülöttem lévőket. A férfiak, még az úgynevezett „nagy emberek” is csodálatosan gyengék, gyávák és átkozottul finomkodóak. A háború rendkívül egyszerű, egyenes és kegyetlen. Épp ezért a háborúban egyszerű, egyenes és kegyetlen emberekre van szükség.” Patton kapcsolata Eisenhowerrel és Alexanderrel külön dolgozat témája lehetne. A szövetséges erők európai főparancsnokával, Eisenhowerrel és az afrikai erők vezetőjével, Alexanderrel ritkán konfrontálódott nyíltan, de naplójában és leveleiben egyre sötétebb képet festett róluk. Úgy érezte, hogy elkerülhetetlen lesz a britekkel való leszámolás, aminek ő lehet az egyik áldozata. Kapcsolata olyannyira megromlott a szövetséges nemzet képviselőivel, hogy tiltakozásul már a harcoktól való visszavonulásán gondolkozott. Elvetette ezt az ötletet, mert túlságosan élvezte a háborút és bevallása szerint, nem lenne jó áldozati báránynak.¹²⁷

A harcokat követően a csapatok teljesítményéről azt mondta, hogy „A mi feladatunk az volt, hogy ellenséges erőket vonjunk el a 8. hadsereg frontjáról. Ezt egészen biztosan meg is tettük.”¹²⁸ Patton büszke volt a hadtest teljesítményére, noha egyes csapatok és tisztek munkája hagyott kívánnivalót maga után. Megítélése szerint, négy hadosztályából az 1. és a 9. gyalogos hadosztály jól teljesített. A 34. hadosztály kapta a legtöbb kritikát a britektől, akik mindenképpen el akarták érni, hogy a hadosztályt további kiképzés céljából vonják ki a küzdelmekből. Patton a 34. hadosztály gyenge teljesítményének okát a britekben látta. Az 1. páncéloshadosztály gyenge teljesítményét nem tudta tolerálni, így leváltotta a hadtest parancsnokát, mert egy „gyáva parancsnoknál, jobb egy új parancsnok”.

¹²⁶ Blumenson 1972. 223. (1943. április 17.)

¹²⁷ Blumenson 1972. 223. (1943. április 16.)

¹²⁸ Blumenson 1972. 214. (1943. április 8.)

Miután a németek visszavonultak és Pattonnak lehetősége volt megtekinteni a német-olasz erők által kiépített védelmi állásokat azt mondta, hogy „látva milyen védelmet építettek ki a németek már nem kérdés számomra, hogy miért tartott ennyi időbe ezek elfoglalása.”¹²⁹ A harcokat követően a katonákhoz intézett levélben megköszönte a rendkívüli teljesítményt, majd naplójában megjegyzi, hogy talán a dicsérek egy részét a katonák nem érdemelték ki, de kompenzálni kellett a túlzott kritikákat, amikben a britek oldaláról részesültek.¹³⁰

Patton, felettesei és a szakirodalom is egyetért abban, hogy teljesítette a vele szemben megfogalmazott elvárásokat. Hogy mik voltak ezek az elvárások, abban már nem mindenki ért egyet. A szakirodalomban megjelenő vitáról már fentebb írtam. Függetlenül attól, hogy Patton kinevezésének célja egy tönkrement hadtest újjáépítése, vagy csak egy presztízséből veszített hadtest irányítása a lényeg nem változott. Pattonnak fel kellett készítenie a csapatokat a támadásban való sikeres részvételre. A sikeres részvétel pedig azt jelentette, hogy csapjanak nagy zajt, próbálják meg a lehető legnagyobb ellenséges erőt elcsalni Montgomery elől. A hadtest sikerrel megoldotta ezt a feladatot. Az Egyesült Államokban és a frontot járó haditudósítók körében is elterjedt az a kritika a II. hadtesttel szemben, hogy képtelen áttörni és üldözőbe venni a német-olasz erőket. Fontos tisztázni, hogy a hadtest elsődleges feladata végig az ellenséges erők elvonása volt, nem a part menti sávra való kijutás.¹³¹

Amint az a dolgozatból is kiderült Patton nem az 1943-as afrikai teljesítménye alapján került be a leghíresebb amerikai hadvezérek közé és nem a II. hadtest élén végzett munkájának elismerésül kapott szobrot a West Point Katonai Akadémia előtt. Ennek ellenére a Tunéziában töltött negyvenhárom napja alatt ugyanazokat a személyiségjegyeket és habitust láttuk, ami sikerre vezette a normandiai partraszállást követően 1944-45-ben.

A dolgozat írása során csak azokra az eseményekre tértem ki, amelyek feltétlenül szükségesek Patton tunéziai teljesítményének megítéléséhez. Ennek okán nem tértem ki a szövetséges oldalon harcoló brit, francia csapatok márciusi-áprilisi teljesítményére, vagy a II. hadtesthez tartozó 34. hadosztály fondouki harcainak részletes bemutatására. A dolgozatot a későbbiekben érdemes lenne olyan magas rangú katonai személyek visszaemlékezései alapján kibővíteni, akik Pattonnal szinte napi kapcsolatban voltak, úgy, mint Lucian K. Truscott, Omar N. Bradley vagy Harold Alexander.

¹²⁹ Blumenson 1972. 215. (1943. április 9.)

¹³⁰ Blumenson 1972. 219. (1943. április 13.)

¹³¹ Howe 1978. 573.

7. Bibliográfia

Forrás:

Martin Blumenson: *The Patton Papers, 1940-1945*. Boston: Mifflin, 1972.

Visszaemlékezések:

D. D. Eisenhower: *Keresztes háború Európában*. Budapest: Zrínyi, 1982.

Erwin Rommel: *Háború gyűlölet nélkül*. Budapest: CO-NEXUS Print-teR, 1991.

Winston S. Churchill: *A második világháború*. II. Budapest: Európa, 1989.

Winston S. Churchill: *The Second World War*, VIII. London: Cassel, 1965.

Feldolgozások:

A. B. Austin: *Birth of an Army*. London: Gollanz, 1943.

Alan Moorehead: *The march to Tunis : The North African War 1940-1943*. New York: Evanston, 1965.

Charles E. Heller – William A. Stofft (szerk.): *America's First Battles*. Lawrence: University Press of Kansas, 1986.

Dennis Showalter: *Patton és Rommel: A XX. század hadurai*. Debrecen: Gold Book, 2007.

R. Ernest Dupuy - Trevor N. Dupuy: *Military heritage of America*. Fairfax: HERO Books, 1984.

Forrest C. Pogue: *George C. Marshall: Organizer of Victory*. New York: The Viking Press, 1973.

George F. Howe: *Northwest Africa : seizing the initiative in the West*. Washington: Office of the Chief of Military History, Dept. of the Army, 1978.

James E. Hewes: *From Root to McNamara: army organization and administration : 1900-1963*. Washington : Center of Military History, U.S. Army, 1975.

John K. Mahon: *History of the Militia and the National Guard*. New York: MacMillan, 1983.

Martin Blumenson: *General George S. Patton*. In: *The War Lords: Military commanders of the twentieth century*. szerk.: Michael Carver. Boston: Little and Brown. 1976.

Maxine Block: *Current biography : who's news and why : 1943*. New York: Wilson, 1944.

Porter B. Williamson: *Patton's principles : a handbook for managers who mean it!* New York: Simon and Schuster, 1982.

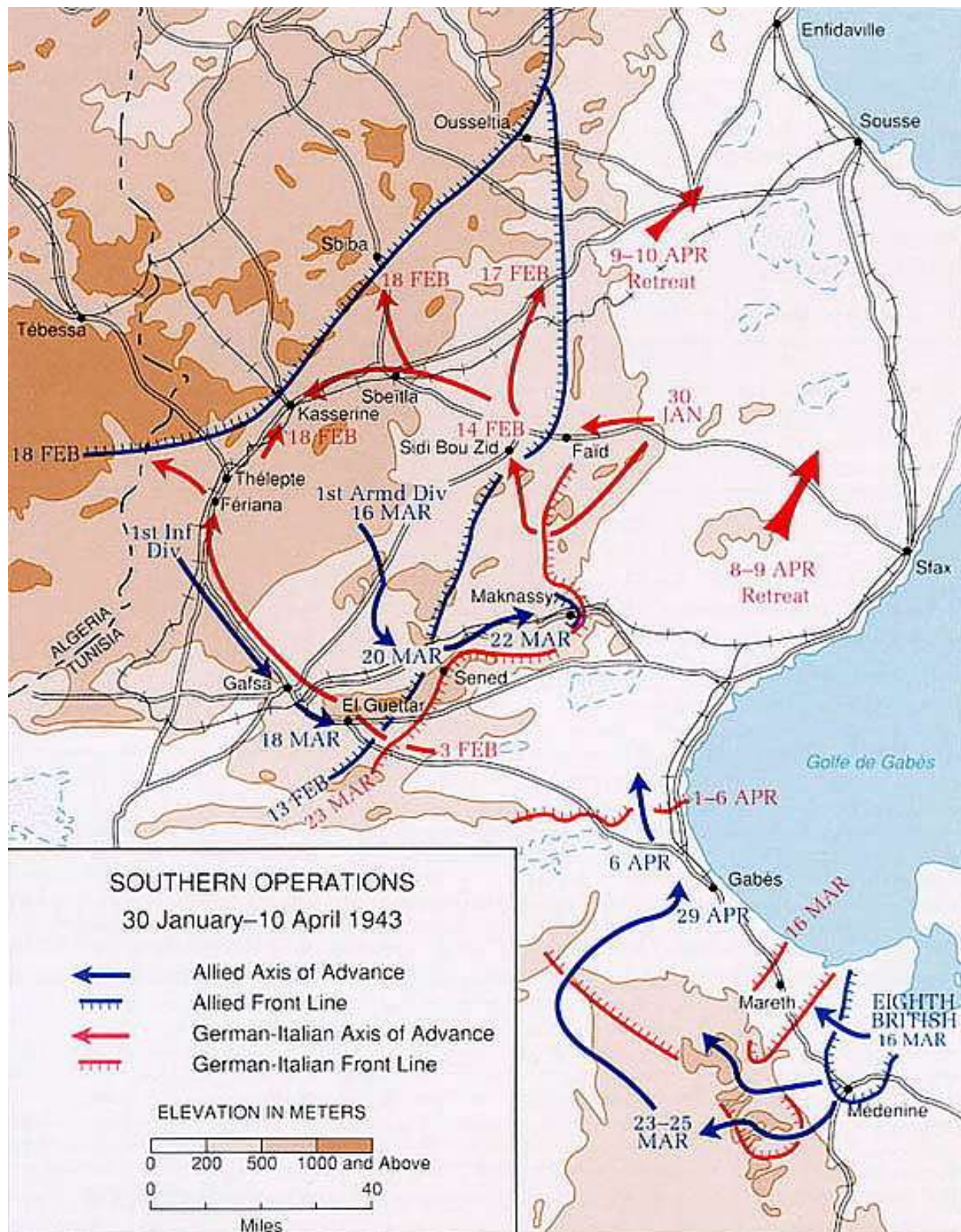
Rick Atkinson: *Hajnali hadsereg : az észak-afrikai háború, 1942-1943*. Debrecen: Gabo, 2011.

Robert F. Dorr: *Kézikönyv az Egyesült Államok hadseregéről*. Debrecen: Gold Book, 2005.

The Army Times: *Warrior: the story of General George S. Patton*. New York: Putnam, 1967.

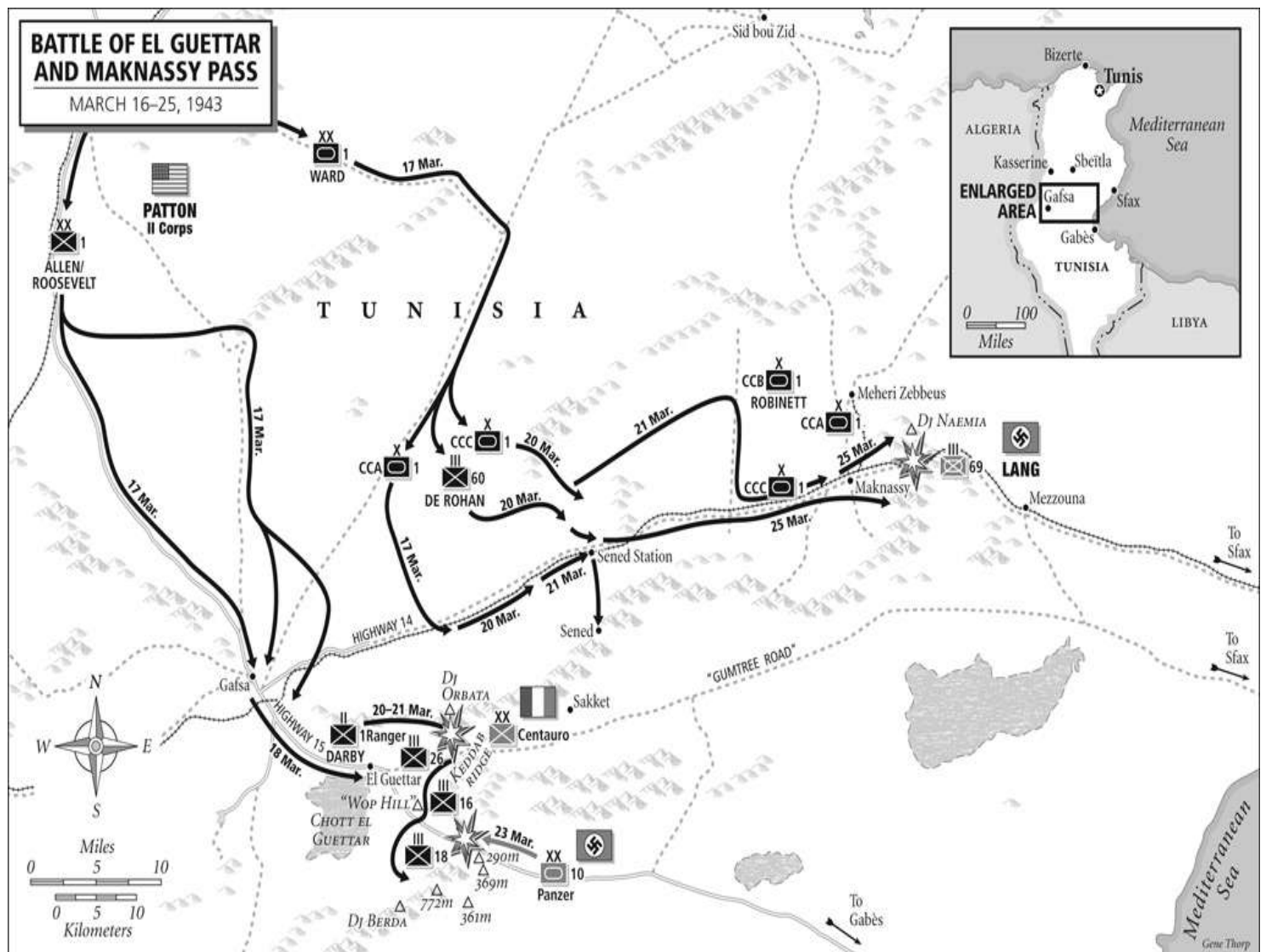
8. Melléklet

Dél-Tunézia (1943. január 30- április 10)

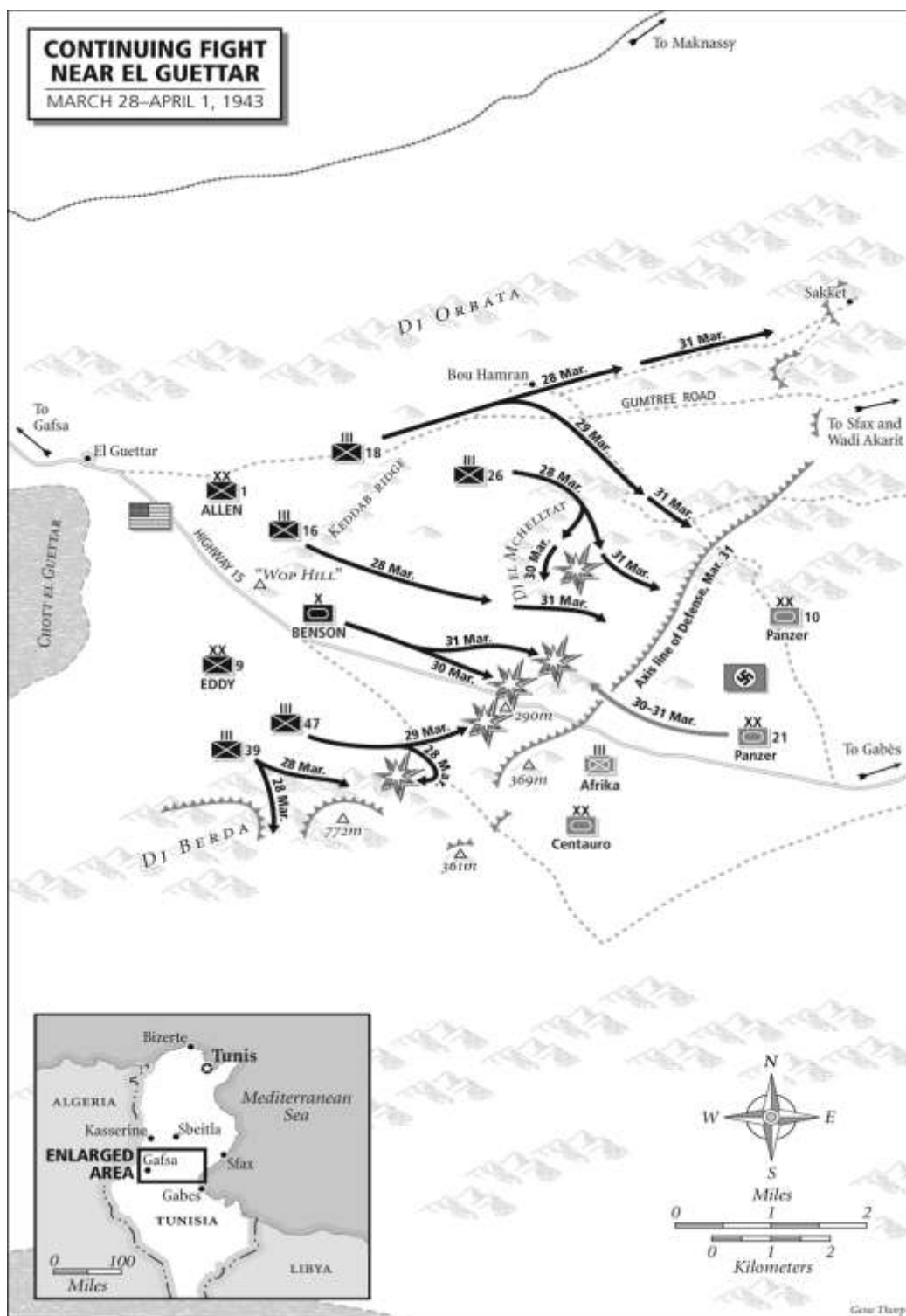
Forrás: <http://depothill.net/kasserine-anderson.html> (Utolsó letöltés: 2013. 11.15.)

A II hadtest tevékenysége a fronton (1943. március 16-25.)

Forrás: <http://liberationtrilogy.com/books/army-at-dawn/maps-from-an-army-at-dawn/images-of-maps-from-an-army-at-dawn/> (Utolsó letöltés: 2013. 11. 15.)

A II. hadtest tevékenysége El-Guettarnál (1943. március 28 – április 1.)

Forrás: <http://liberationtrilogy.com/books/army-at-dawn/maps-from-an-army-at-dawn/images-of-maps-from-an-army-at-dawn/> (Utolsó letöltés: 2013. 11. 15.)